

mult idők e kérdéshez tartozó társadalomtörténeti és pedagógiai részleteinek felvetésében dr. Imre Sándornak a nemzet jövő alakulását munkáló korszakos jelentőségű ténykedése nyer méltó megvilágítást.

Vály Armand dr. : Egyéni nevelés — közösségi nevelés középponti kérdését elsősorban az ismeretszerzést szolgáló nevelés (középiszkolai) dönti el. Az ismeret a legátfogóbb szellemi közösségre nevel, az egyén szabad szellemiségét bontja ki, erkölcsiségét a legegységesebb közlelkiség alapján vezeti és felébreszti a sorsközösség után való vágyat. Az ismeretszerzésen alapuló nevelés így lehet egyszerre egyéni és erkölcsi nemzeti, vagyis közösségi.

Nánási Miklós.

Budapesti Szemle 1937. márc.

Melich János tanulmánya a bölcsészeti oktatás és a középiszkolai tanárképzés reformjához. (277—308).

Annak a kulturális folyamatnak, mely az egész magyar nevelésügyet egységes szervezetbe akarja forrasztani, természetes következménye a *felső oktatás időszzerű reformja is*, mely elválaszthatatlan összefüggésben van magával a középiszkolai tanárképzéssel. Régi panasz, hogy *tanárképzés és tudósképzés* nincsenek elkülönítve egymástól. *Melich János*nak ez a beható tanulmánya rávilágít arra, hogy ez az elkülönítés a gyakorlatban nem is oly egyszerű, mint amilyennek elméletben látszik.

Hóman Bálint vall. és közoktatásügyi miniszter a felső oktatási reform előkészítéséül felkérte az egyetem tanárait, hogy fejtsék ki véleményeiket. A „Bölcsélet-, nyelv-, természettudomány és pedagógiai szakosztály“ ülésén *Németh Gyula* tartott előadást: *A bölcsészeti oktatás és a középiszkolai tanárképzés reformja* címen. Ezt az előadást elemzi *Melich János* és ennek kapcsán mondja el a maga évtizedek tapasztalatait nyugvó javaslatait.

Németh Gyula előadásának főbb pontjai ezek:

1) A bölcsészeti tanulmányi évek elé egy *előkészítő évet* kellene iktatni. 2) A második és harmadik évet szakképzésre kell fordítani. 3) A bölcsészeti karon 20—25 legyen a kötelező heti óraszám. 4) A hatodik félévben legyen a doktori előszigorlat, a tizedik félévben a doktori szigorlat. 5) A hatodik félévben lehet az alapvizsga, a tizedikben a szakvizsga. 6) A tudományos képzést elősegítő internátusok álljanak rendelkezésre. 7) Szabályozni kell a Kar mellett működő M. Kir. Középiszk. Tanárképző Intézetnek a Karhoz való viszonyát (a vezetőséget öt évre a vkm. nevezi ki; a 11 tag közül 9 a Kar rendes tanára, kettő a Karon kívül álló „szakférfiú“; a Tanárképző ügyei nem az egyetemi tanácson át, de közvetlenül a vkm.-hez terjesztendők fel stb.). 8) *A tudósképzést* illető előadások a Tanárképző feladatkeréből *kikapcsolandók*.

Melich János leszögezi az 1924 évi tanárképzésre vonatkozó törvényből származó előnyöket, melyek azonban mégsem küszöböltek ki bizonyos félreértéseket a Kar és Tanárképző között s a *tanárképzésnek érdeke e félreértések kiküszöbölése* s e fontos szempontból boncolja *Németh Gyula* előadását, melynek ezek a vezető gondolatai: I. *Szelekció*, hogy úgy a tanári, mint a doktori diploma értékesebb legyen. II. A tanulmányi anyag rendszeresebb beosztása. III. A Középiszk. Tanárképző Intézet Karhoz való viszonyának rendezése.

I. *Melich János* az *előkészítő évet a szelekció szempontjából nem tartja kielégítőnek*. Igaz, hogy a javaslat szerint további tanulmányokra csak az bocsátható, aki az úgynevezett elővizsgálatot letette, de az ilyen visszavetés nem méltányos, hiszen

még a bölcsészettudományi szigorlatot is meg lehet ismételni egy félév múlva. *A vizsgák egymagukban nem elégségesek a szelektálásra.* Aki az ismétlésekben kitartó, az előbb-utóbb mindég célt ér. A karitatív diplomák szerzését azzal lehet megakadályozni, ha a köteleességteljesítést az egész tanulmányi év alatt megköveteljük és ellenőrizzük. *Melich* János a látogatások ellenőrzésének és a kötelező kollokviumnak híve, amire már a budapesti bölcsészettudományi Kar megtette az első lépést. Ez szerinte *Eötvös* elgondolásának is megfelel. Még a szemináriumi és próbaszemináriumi gyakorlatot magát nem tartja elégnek. Polemizál azokkal, akik a tanszabadság nevében harcolnak a kötelező kollokvium és látogatási kényszer ellen. *Melich* azért is mellette van, mert így a tanárnak jobban módjában van megismerni tanítványait s az élőszó hatalmával jobban tud rájuk hatni. S a látogatási és kollokválási kötelezettséggel a kevésbé jelesek is ki lehet képezni. E ponton kapcsolja bele *Melich* János érvelésébe a *tudósképzés és tanárképzés elválasztásának kényes kérdését.* Azt bizonyítja, hogy előre sohasem határozható meg, ki lesz tudós, és ki lesz csak tanár s hivatkozik arra, hogy az *Eötvös* kollégium kitűnően vezetett hallgatóinak sem 100 %-ából válnak tudósok. *A hajlam mellett az elhelyezkedés lehetőségei is döntők* s ennek tudható be, hogy a gimnázium és reálgimnázium elválasztása idején aránylag többen mentek a modern nyelvszakra s ma ismét többen a latin görög szakra. *Melich* a *több és jobb tanulástól* várja a *jobb szelektálást* és bizonyos zavaró körülmények kiküszöbölésétől (pl. hogy egyszerre két főiskolának ne lehessen tagja a hallgató).

II. *Melich* azt tapasztalta, hogy a szellemtudományi karokon eddig nem volt meg a tanulmányok megfelelő rendje, sorrendje, egymásutániséga. Ezen segíteni kell még akkor is, ha ezzel látszólag iskolaszerűbbé válik a tanárképzés, mert ez használ az egyetemnek, az ifjúságnak és a középiskolának is.

III. A tanulmány harmadik részében *Melich* a Tanárképző fejlődését ismerteti. 1870-től, alapítási évétől kezdve, melyben még működésének nem voltak megfelelő eszközei, s melyben a hallgatók tetszésére volt bízva, tagjai-e a Tanárképzőnek vagy nem, egészen az 1924-ik évi törvényig, mely kötelezővé tette a négy évi tagságot s az egyévi gyakorlatot. Az egyetemi évek alatt fontosnak tartja *Melich* az *ütközementes órarendet*, mely nem teszi illuzoriussá az összes választott kollégiumok hallgatását. Azt hiszi: nem árt a tanulási szabadságnak, ha a hallgatónak nincs rá módja, hogy a „távolból“ hallgassa, azaz kerülje az előadásokat. *Melich* az intézeti és szemináriumi könyvtárakat minél gazdagabbá, a kari tudományos könyvtárat hozzáférhetővé tenné, hogy a hallgató lyukas órában is használhassa, ha dolgozni akar. „Időmegtakarító, könyvtárhasználati lehetőségekkel, mozdítsuk elő hallgatóinknak tanulási szabadságát“ — mondja *Melich*.

A kérdést behatóan fejtegető tanulmányt azzal a kívánsággal fejezi be, hogy az elméleti középiskolai tanárképzést tegyük *iskolaszerűbbé* és *eredményesebbé*, csak arra vigyázzunk, hogy a tudományos haladás legfontosabb záloga, *az egyetemi tanár tanítási szabadsága ne menjen veszendőbe a reformokkal.* S ezt a biztosítékot épen a tökéletesen kifejlesztett Középiskolai Tanárképző Intézettől várja.

Ez a sok gyakorlati tapasztalaton nyugvó tanulmány biztosan hozzá fog járulni ahhoz, hogy a főiskolai reform szervesen és harmónikusan kapcsolódjék bele az egész magyar közoktatásügy szervezetébe.

Kemény Gábor.